

En wilt gij nu een graf in de hoogte hebben, gij barbaar, gij parvenu?

* * *

Ja, ze kunnen hard zijn, de profeten van God. Maar te hard zijn ze toch niet. Ook nu niet.

Want het is Sebna's oordeel, dat hij tegelijkertijd barbaar is en parvenu.

Sebna heeft wel opgang gemaakt onder Juda's volk en Davids kinderen. Hij heeft met dat volk en met dat geslacht van David meegedaan; is met hen meegegaan. Daarom is hij parvenu; want hij was de man van geringe afkomst. En nu heeft Jesaja niet tegen hem, dat hij parvenu is, maar dat hij dat maar half is. Zijn lichaam ging mee naar David's huis; zijn ziel bleef achter: hij is nog barbaar. In zijn dood wil hij begraven zijn onder de edelen van Gods heilig volk; doch in zijn leven is hij tot den kern van dat volk niet doorgedrongen; hij is nog barbaar. Zijn stof moet rusten onder de heiligen en de grooten Gods; doch zijn geest heeft niet David leeren nazeggen:

Ik heb tot Jahwe gezegd: Gij zijt de Heere voor mij is geen goed boven U; en tot de heiligen, die in het land zijn (heb ik gezegd): Ze zijn de heerlijken, in wie al mijn lust is.

Want hij heeft niet de heiligheid van Davids huis voor zijn heerlijkheid aangezien, doch is bij de uiterlijke heerlijkheid blijven staan en kwam aan de heiligheid niet toe: hij is nog barbaar met zijn binnenste wezen. Hij annexiert de heerlijkheid van Davids huis voor zijn mooie graf, dat hij nu zich bouwen laat, doch is voor de heiligheid van Davids huis en volk blind gebleven. Is hij een parvenu? Was hij 't maar! Jesaja had hem omarmd. Maar nu is hij 't maar half: zijn lichaam drong door tot Sions tempelberg, doch zijn ziel niet. Die bleef in barbarenland. Hij heeft rondom gezien en gezegd: Rondom Jeruzalem zijn bergen! Maar hij heeft dat alleen voor zijn vleesch gezegd. Zijn ziel bleef er buiten. Maar zóó kunnen de Jebusieten het óók zeggen. Alleen de Jeruzalemmers, die in 's Heeren naam een lied van Jahwe hebben in hun ziel, alleen zij gaan verder dan de oude heidenen, die hier woonden, en klimmen van de bergen op tot hun God; alzóó is de Heere rondom zijn volk.

Maar Sebna blijft met zijn ziel een heiden, een schandvlek van het huis van David. Hij is parvenu: het huis zijns vaders kent hij niet. Maar hij is nog barbaar: het huis zijns heeren erkent hij ook niet, al is hij er dagelijks in; hij, de schandvlek van zijns heeren huis.

En nu moge hij de situatie bezien en tot bezinning komen. WAT hebt gij hier? Hebt gij hier erfbezit? Neen! En wien hebt gij hier? Hebt gij hier een geslacht? Neen!

Hier hebt gij niets, waarop ge u beroepen kunt voor dezen sierlijken grafbouw.

Uw eenige bezit zou kunnen zijn: den God van hier.

Van HIER, o Sebna!

Maar gij wilt wel de plaats van den God van hier, doch niet den God van de plaats van hier. En dat is uw oordeel.

* * *

Nu dan, gij grafbouwers, gij geldwinners, gij, die brood eten gaat, bouwt en wint en eet, maar bedenkt, dat gij HIER zijt. En dat gij hier geheel moet zijn. Met uw lichaam, doch ook met uw ziel.

Want de plaats van uw werk is een Sebna's-plaats: gij zijt in de gelegenheid, de vrucht van uw levenswerk in te dragen in den tempel van den God van David, en gij kunt Hem meer achterlaten, dan uw doode stof.

En gij hebt een Sebna's-taak. Gij hebt, als hij, talent; gij moogt er ook zijn, God gaf u kans genoeg. Maar terwijl Hij u het brood geeft om te eten, daar wil Hij ook van uw ziel den lofzang hooren. Gij moogt niet zijn als Sebna, die het brood breekt met den Davidide, doch zijn hart laat bij de heidenen; die de rotsen van den Sion sterk genoeg vindt voor zijn gebalsemd lijk, doch niet den God van den Sion tot zijn rotssteen maakt in eenwigheid; die de sleutels draagt in Davids huis, doch zijn eigen ziel toe-sluit voor Davids grooten Zoon: den Messias en het Messiaansche geloof.

Laat ons nu hard werken in dit jaar voor ons brood, voor den tijd, en onze zorgen uitrusten tot aan het graf, dat wij nu reeds ons voor-zien. Maar laat ons gaan met God. Laat ons parvenu's zijn; laten wij naar boven ons werken, gelijk Sebna; doch dan tot den nieuwen toestand geheel en al door-dringen, óók met de ziel; dan zullen wij God vinden in den nieuw geschapen toestand. Laat ons het brood der arde weer eten; doch neem van Jesaja's God, die Sebna's Rechter is, niet alleen het brood, dat u de kans geeft om lang genoeg uw eigen graf te bouwen; doch neem van Hem ook het brood der ziel.

En leer van Sebna, dat gij de pinnen in de arde wel vast moogt slaan; hij hem waren ze

eigenlijk te los, want alleen zijn graf maakte hij stabiel, en ook dat gelukte nog niet. En voor het overige sloeg hij de pinnen veel te los. Als zijn mooie graf hem niet had vastgehouden, hij zou morgen aan den dag hebben kunnen feestvieren in Egypte en overmorgen in Assur; als hij maar genoodigd wordt.

Neen, geen. Sla de pinnen niet zoo los.

Sla ze vast, zoo vast, dat gij al Gods raad in den tijd zult kunnen uit-dienen, ten einde toe.

Doch de hamer die ze slaat en de hand die den hamer drijft, worde bewogen door Gods eenwigheid.

Want de Sebna's zijn niet in overtreding, omdat zij zorgen voor den tijd, doch omdat zij niet beleven de harmonie tusschen tijd en eenwigheid.

En hun fout is niet, dat zij grafbouwers zijn bij den tempel; doch dat zij hun vleesch WEIDEN ver, doch alleen begraven BIJ den tempel.

Want de Sion is er niet, om uw vergaan te sieren, doch om van uw bloei de vrucht te oogsten.

Die tempelberg, die voor den dooden Sebna een blinkend asyl moest worden, wil het voor de levenden zijn.

Leef en eet.

Maar bedenkt: de God van hier is een God niet der dooden, maar der levenden.

Wat hebt gij hier? En wien hebt gij hier? Zeg nu: ik heb den Heere mijn God. Zeg het of zorg voor uw leven eerder dan voor uw graf, voor uw ziel en dáárom voor uw vleesch.

K. S.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-indrukken.

VII.

Eenparig.

Met Donderdag 4 Maart was een der gewichtigste data voor de Synode aangebroken.

De zitting zou openbaar zijn.

Talrijk was de opkomst.

Men zag onder de „gasten“, gelijk de Praeses, Dr. Fernhout, de toehoorders gaarne noemt, predikanten uit verschillende deelen van het land.

De atmosfeer verraadde het: er ging iets belangrijks gebeuren.

Dr. Dijk, een van de rapporteurs der Dogmatische Commissie, beklom den kansel en las met gevoel en klem het dogmatisch-exegetisch rapport voor met de daaraan verbonden konklusies.

Daarop kwam het ernstigste moment: de hoofdelijke stemming over de konklusies.

De uitslag was niet onzeker.

Hun, die het Comité-generaal hadden bijgewoond, was hij reeds volledig bekend.

En toch, als men officieel zijn stem in publieke zitting moet uitbrengen, is het nog iets anders, dan wanneer dit in besloten vergadering geschiedt.

Men gevoelt, dat nu de eigenlijke beslissing valt. Een beslissing, welke tegenover onze kerken, tegenover ons nageslacht, tegenover den Koning der kerk moet worden verantwoord.

Men ziet als voor zijn oogen, welke gevolgen zijn stem kan hebben.

Zwaar, zeer zwaar drukt het verantwoordelijkheidsbesef.

Er hangt voor de toekomst zooveel van af.

Het kan dan ook niet verwonderen, dat de meesten hun „vóór“ uitbrachten met gedempte stem.

Welk een verschil van intonatie tusschen het „vóór“ bij deze stemming en het „ja“ bij het appel nominal.

In sommiger oog glinsterde een vochtig waas.

Doch wanneer men er hart en verstand op concentreert, dat het hier niet gaat vóór of tegen een persoon, maar vóór of tegen de waarheid Gods, kent men geen aarzeling.

Daarvan nu was de Synode ten diepste doordrongen.

Eerst deden de hoogleeraren als hun praedivies het „vóór“ hooren.

Daarna volgden de Synode-leden.

Die eenparigheid groep aan.

Natuurlijk was te voren over details wel gediscussieerd.

Maar van principieele verschillen was niets gebleken.

Over een kompromis, dat in deze zaak allerbedroevendst zou zijn geweest, behoefde niet te worden gedacht.

Er bestonden geen partijen.

Daarom hadden de discussies zulk een vredig en broederlijk verloop.

Geen oogenblik was er sprake van heftige woordenwisseling.

Wat het „Handelsblad“ loog, als zou er eerst een zoogenaamde „milde stemming“ ten opzichte van Dr. Geelkerken hebben geheerscht, maar als zou die later door dreigende woorden van de afgevaardigden van Nd-Holland zijn omgeslagen, blijve voor rekening van het Pijpenmarktsblad, dat zich in de kwestie-Geelkerken al zoo menigmaal aan het negende gebod heeft bezondigd.

De afgevaardigden van Noord-Holland hadden in de Commissies geen zitting en mochten niet het woord voeren, tenzij zij daartoe werden uitgenoodigd. In de besloten vergaderingen der Synode

hadden zij het recht van spreken wel, doch maakten daarvan slechts een spaarzaam gebruik. Bij de stemmingen over die konklusies, welke zaken betroffen, waarover zij vroeger reeds geoordeeld hadden, moesten zij zich onthouden en mochten alleen verklaren, dat zij zich daarmee konformeerden. De broeders hebben zich heel bescheiden op den achtergrond gehouden.

Neen, de eenparigheid was het zuivere gevolg van de algemeene overtuiging, dat men in dit geding te doen had met een ernstige afwijking van de Gereformeerde belijdenis.

Tegenover Dr. Geelkerken bleef de stemming mild tot het einde toe.

Maar ten opzichte van de waarheid wilde men van geen toegeven weten.

Datzelfde werd den volgenden dag ook gezien ten opzichte van het recht.

Bij de behandeling van het kerkrechtelijk rapport met de konklusies was de belangstelling van de „gasten“ veel minder groot.

Zal er wel een deel van het dogmatisch rapport over het hoofd van vele toehoorders zijn heengegaan — men kan het eerst goed in zich opnemen, wanneer men het gedrukt onder de oogen krijgt — de kern ervan werd toch wel gevat.

Maar men zal wel vermoed hebben, dat de voorlezing van een kerkrechtelijk rapport nog minder gemakkelijk zou zijn te volgen.

En daarom bleven velen thuis.

Het zit er bij ons volk zoo diep in, dat de waarheid gaat bovenal.

Zelfs boven het recht.

Het heeft een instinctieven afkeer van het streven om afwijkingen van de belijdenis aan den kapstok van het formalisme op te hangen.

Vandaar, dat men blijkbaar — en niet ten onrechte — de dogmatische konklusies als den hoofdschotel beschouwde.

Waaruit echter weer niet mag worden gekonkludeerd, dat de Synode over het kerkrechtelijke is heengegleden.

Dat toont het rapport wel anders.

Het is nog uitvoeriger dan het dogmatische.

Met mikroskopische nauwkeurigheid werd alles nagepluisd.

Als wij straks onze Synode-indrukken gegeven hebben en aan de Synode-beschouwingen toekomen, hopen we veel ook uit het kerkrechtelijk rapport uitvoerig toe te lichten.

Dan — de stemming over dit rapport en zijn konklusies geschiedde weer met dezelfde eenparigheid.

Is dit niet iets schoons?

Is dit niet iets om er het Hoofd der kerk voor te danken?

HEPT.

LITERATUUR EN KUNST.

St. Franciscus van Assisi, door A. G. Wolf.

Dr. A. G. Wolf, Geref. Pred. te Antwerpen, die reeds in verschillende tijdschriften artikelen gaf, in hun inhoud en vorm van aesthetische waarde heeft niet lang geleden een van zijn lezingen aan de Uitgeversmaatschappij „Holland“ ter uitgave afgestaan.

Onderwerp van die lezing (en dus van het boekje, dat einde 1925 verscheen) is Franciscus van Assisi, de middeleeuwsche heilige, die de stichter is geweest van de krachtige bedelorde der Franciscanen, man van fijnen geest en bijzondere beteekenis.

De Auteur kon den tijd niet vinden „het geheel uit te werken tot een meer volledige levensschets, waarin ook de historische lacunes, die in dit geschrift gevonden kunnen worden, zouden zijn aangevuld“, maar wat hij in het boekje, zooals het dan geworden is, gaf, heeft toch z'n beteekenis. Vooreerst, omdat de Auteur de juiste man is, om den Franciscusgeest te benaderen. Zelf een dichtertijke natuur, zooals dat uit z'n vorige publicaties blijkt, kan hij beter dan vele anderen de eigenaardige bekoring verstaan, die van de Franciscus-figuur uitgaat, en wat dan in z'n studie aan historische volledigheid moge ontbreken vindt ruimschoots compensatie in de beschouwing over het leven en de gedachten van den heilige.

In de tweede plaats, wijl hij een poging doet de vraag te beantwoorden, wat Franciscus aan de menschheid van dezen tijd, ook „dat deel van de menschheid dat Calvinistisch leven en denken wil“, te zeggen heeft. Vooral in dit laatste ligt de rechtvaardiging van de vermeendering der uitgebreide en voelszins voortreffelijke Franciscusliteratuur.

Dr. Wolf begint met er op te wijzen, hoezeer bij het moderne geslacht de belangstelling voor Franciscus van Assisi leeft. In tegenstelling met een kwarteeuw geleden, toen men aan dezen groote voorbijganger, is er nu een schier algemeene bewondering voor het genie van den heilige, ook bij hen die niet uit zijn overtuiging leven, wordt hij geplaatst „in een nis van verheerlijking, die wekdadig aandoet“.

Deze wassende populariteit moet een psychologische oorzaak hebben. De Auteur vindt die in drie omstandigheden: in het vrije van Franciscus' persoonlijkheid, in het sociale van zijn sentiment,

vooral ook in zijn gewoonten, het dichterlijk licht van zijn menscheit, is in verschijning bij de twee mystiek, in olijking ziet.

Eensdeels althans eenzigt belichte van Franciscus' leven en de het boekje, Franciscus' bladzijden zijn opvattingen belijden en beleven is Scherp komt de bedelorde welijkt met „etwat zonde, maar een k van levend loofbetooning de moeilijkheden-gedachten der Roomsche soonlijk tref haar groei achtergrond door zoo spaakoorlijk de eerste voor arbeid is ge in zijn laatste lichamelijke door de exta

Er is in heid, die zo Franciscus-sc woordkens v klouschakee.

Het is zek dicens te doe door soms wecke gevoe man van sti vinge woore is Dr. Wolf ren en de mooie bewoc

In het tw Dr. Wolf aan En dan bepl wondering, e van zuivere door dezen „in een tijd statistische n geeslaar zijn

zilverder na dig broeders- Natuurlijk is ook zeker precatie. Ma symbool ook in zijn verhe Franciscus d logisch besch tram vormt, hij „God als vreugde“ zij (spontaan) v vristische g onderdrukt o

En dan is In de gelu en genade h het ware kun verzoend. Oc

tijd iets te z polen, waart wordt uitgeb beide zou w morgenstond

Zoo omsch cismus ook, En, al zou E goed gewoes in eenige m ten aanzien cismus voor beweringen a

de virtuosite den. Auteur studie, die w halde tot he

God doet on Een afzon toe aan de thetische ver rigen eenvos uiterlijk is i

h. Uitg. M.

doch maakten
bruik. Bij de
elke zaken be-
oordeeld had.
mochten alleen
ormeerden. De
en op den aeh.

zuivere gevolg
men in dit ge-
afwijking van

stemming mild

arheid wilde

ag ook gezien

chtelijk rapport
telling van de

atistisch rappor-
ers zijn heen-
ich opnemen.

ogen krijgt —

t.

n, dat de voor-
et nog minder

ep in, dat de

r van het stre-
lenis aan des
hangen.

n niet ten on-
als den hoofd-

orden gekonk-
rechtelijke is

s.

dogmatische.
eid werd alles

ukken gegeven
wingen toeko-
rechtelijk rap-

apport en zijn
zelfde eenpa-

der kerk voor

HEPP.

T.

Antwerpen, die
artikelen gaf
tische waarde.

n lezingen aan
ter uitgave af

van het boekje
cus van Assisi-
stichter is ge-

r Franciscanen.
beteekenis.

len „het geheel
te levensschets.

die in dit ge-
ouden zijn aan-
kje, zooals het

z'n betekenisse
ste man is, om

Zelf een dich-
vorige publi-
anderen de

van de Fran-
in z'n studie
ontbreken vind

houwing over
n heilige.

n poging doet
nciscus aan de
at deel van de

en denken wil".
e ligt de recht-
der uitgebreide

usliteratuur.

zen, hoezeer bij
ling voor Fran-
telling met een

i dezen groote
emeens bewon-
ge, ook bij hen

wordt hij ge-
g, die weldadig

een psycholo-
r vindt die in
van Franciscus
zijn sentiment.

vooral ook in het feit, dat hij „een natuurmensch“ (is geweest) van een heel bijzonder soort, met al het dichtertijks-naveve, dat zulke menschen als een licht van binnen uit omstraalt. Waar nu het aesthetische „de gevoelige plek“ is van den modernen mensch, is het duidelijk, dat men in de Franciscus-verschijning iets vindt, dat bekoort en dat men, bij de tweejarige voorliefde van onzen tijd voor mystiek, in dezen mysticus een object van verheerlijking ziet.

Eensdeels critisch tegenover deze verkeerde, althans eenzijdige beschouwing, maar vooral positief belichtend, doet Ds Wolf deze eigenschappen van Franciscus zien in de ontwikkeling van diens leven en denken. Dit deel, het voornaamste van het boekje, munt uit door fijnheid van kleur. De Franciscusfiguur gaat voor ons leven, als we deze bladzijden lezen, we zien hem in zijn karakter, in zijn opvattingen over de kracht van het Christelijk geloof en in zijn levenspraktijk, die een spontaan beleven is van wat hij als zijn roeping gevoelt. Scherp komt uit het geniale van zijn schepping: de bedelorde, het fijn-psychologische van z'n „huwelijks“ met de armoede, dat niet een onpractische, ietwat zonderlinge dichtertijks buitenmissigheid is, maar een kracht-daad, iets heroïsch, openbaring van levend geloof en tegelijk opwekking tot geloofsbetooning. Bijzonder goed wordt belicht de moeilijkheid, die een niet-begrijpen van de Franciscus-gedachte den heilige berokkent van de zijde der Roomsche kerk zelf, moeilijkheid, die hem persoonlijk treft, maar die vooral ook de orde in haar groei belemmert. En tegen dezen donkeren achtergrond door Ds Wolf sober, maar juist daarvoor zoo sprekend geschilderd, rijst helder en bekoorlijk de figuur van Clara, de gravin van Assisi, de eerste volgelinge, die de steun van Franciscus' arbeid is geweest, die ook zijn trouwe hulp was in zijn laatste levensdagen, donker door smart van behamelijk en geestelijk lijden, maar licht weer door de extase van zijn verklaard gelooven.

Er is in dit alles iets teers, iets van die fijnheid, die zoo voortreffelijk is weergegeven in de Franciscus-schilderijen van Fritz Kunz. En de woordkeus van den Auteur is even treffend als de kleurschakeering, die Kunz heeft weten te vinden.

Het is zeker niet een makkelijke taak St-Franciscus te doen zien, zooals hij moet worden gezien, door soms zonderling-aandoende gedragingen en week gevoelens heen toch een kracht-figuur, een man van stil en penzaam peinen, maar ook van vurige woorden en sprekende daden. Welnu, het is Ds Wolf uitnemend gelukt hem zóó te schilderen en de betekenis van dit wonderbare leven in mooie bewoording te belijnen.

In het tweede gedeelte van zijn studie toont Ds Wolf aan wat wij van Franciscus kunnen leeren. En dan bepleit hij een „houding van oprechte bewondering, een dankbaar en juichend aanvaarden van zuivere schatten en glanzende gaven, die God door dezen man ons heeft willen geven“. Want „in een tijd van vermechanisering der natuur en statistische natuurbeschouwing kan hij een fijne geselaar zijn en een heilzaam paedagoog tot een zuiverder natuursentiment en een meer deemoedig broederschapleven tusschen de menschen“.

Natuurlijk heeft hij zijn eenzijdigheden gehad, is ook zekere waakzaamheid geboden bij onze appreciatie. Maar „de Franciscanische geest is het symbool ook van een Calvinistisch levensideaal“, in zijn verhouding tot de wetenschap, die voor Franciscus dood is, zonder de liefde, in zijn theologisch beschouwen, waarvan de lof Gods het centrum vormt, in zijn liefde tot de natuur, waarin hij „God als den klaren Bron van alle leven en vreugde“ ziet en doet zien. In dit alles „greep hij (spontaan) vooruit“, zegt Ds Wolf, „naar deze Calvinistische gedachte, dat de genade de natuur niet oeverdrukt of vernietigt, maar opheft en veradelt“.

En dan is er nog iets.

In de gelukkige wijze, waarop Franciscus natuur en genade heeft kunnen verbinden, heeft hij als het ware kunst en kerk in zijn dagen met elkander verzoend. Ook in dat opzicht heeft hij aan onzen tijd iets te zeggen. Want „kerk en kunst zijn twee polen, waartusschen in onze dagen een probleem wordt uitgereikt... In de verzoening van deze beide zou werkelijk een stuk dageraad opgaan, de morgenstond van een vrolijke, nieuwe jeugd“.

Zoo omschrijft Ds Wolf de betekenis van Franciscus ook, juist voor het Calvinistisch denken. En, al zou hier en daar eenige nadere uitwerking goed geweest zijn (b.v. in het critisch gedeelte), om eenige meerdere bewijsovervoering gewenscht, (b.v. ten aanzien van de sociale betekenis van Franciscus voor onzen tijd); al zouden we niet alle beweringen zonder meer onderschrijven, (b.v. over de virtuositeit van F.'s religieuze genie), we zijn den Auteur dankbaar voor deze verhelderende studie, die van kennis en inzicht, maar ook van liefde tot het schoone getuigt en in dat schoone God doet ontmoeten.

Een afzonderlijk woord van waardeering komt toe aan de uitgeefster voor de smakvolle, aesthetische verzorging van deze uitgave. In den keurigen eenvoud van het toch zeer gedistingeerd uiterlijk is iets als een ideaal bereikt.

H. Uitg. Mij. „Holland“, Amsterdam.

Een groot gezin, door G. Ingwersen.

De bekende Schrijfster van Christelijke jeugtlectuur — zulke Auteurs hebben we niet minder noodig dan hen, die ons aesthetische studien schenken —, mej. G. Ingwersen, heeft eenigen tijd geleden weer een nieuw boek uitgegeven, „Een groot gezin“, voor 16- à 17-jarigen bestemd.

In dit prettig, natuurlijk geschreven verhaal leeft het gezin van dokter Ebeling en leven jongens en meisjes, zooals we ze in onze eigen omgeving kennen: een egoïst, een haantje-de-voorst, een mondje-gauw, een wildebras, een nuffe, allen geteekend met een fijnheid van visie, die op toegewijde waarneming berust. Ieder van hen heeft zijn (of haar) eigen gebeuren, dat met alles wat de anderen beleven en waar ze, als leden van hetzelfde gezin in deelen, een bont en zeer afwisselend tafereel oplevert, voor de jonge lezers van 't begin tot de laatste bladzij toe interessant. Mej. Ingwersen heeft in dit verhaal uitnemend den toon weten te treffen, die jonge menschen luisteren doet (een kunst, die vele „jeugd-auteurs“ niet verstaan). Want zij zocht haar kracht niet in het quasi-avontuurlijke (dat de jonge lezers onmiddellijk als „in elkaar gezet“ ontmaskeren) maar in de werkelijkheid van het jongens- en meisjesleven. En dan is het vooral haar verdienste, dat ze de moeilijkheden doet zien, waarmee de jonge menschen te worstelen hebben, de karakterfouten in 't bijzonder, en, wat nog belangrijker is, dat ze ook den weg wijst, die tot de oplossing voeren kan: gebed en gehoorzaamheid. Beide, de kracht van het gebed en de zegen der gehoorzaamheid, spreken duidelijk in dit boek, zonder dat de natuurlijkheid van het jonge leven verloren gaat. En in de teekening van de ouders, van een verstandigen, meelevenenden en begripvenden vader en een tactvolle, zachte moeder ligt voor ouderen een les, belangrijk genoeg, om dit boek ook voor hen van beteekenis te doen zijn.

Men vraagt allerwege naar goede lectuur, die de jongeren bekoort en tegelijk verrijkt — hier wordt ons een boek geboden, dat aan die vraag tegemoet komt en in onze christelijke gezinnen volkomen op z'n plaats is.

C. T.

2) bij N. V. Boekhandel W. ten Have, Amsterdam.

PERS-SCHOUW.

Dr J. C. de Moor. †

Nóg een lezer zendt mij een bijdrage uit den litterairen arbeid van wijlen Dr J. C. de Moor. Ook aan deze geef ik, den inzender dankend, gaarne een plaats. Het is een bewerking van den eerste der „Dreams“ van Olive Schreiner, zie „Ons Tijdschrift“, jrg. 9^e.

De Verloren Vreugde.

Aan 't zeestrand alle dagen Leven zat.
Zonlicht omscheen haar, zachte zeewind streefde
Haar blonde lokken, 't golfbewegen speelde
Aan hare voeten. — Maar zij wachtte op wat
Zij niet kon zeggen, doch gestaag bleef wachten....
Tot 't hoofd haar op de knie zonk, en z' insliep
Gestaag nog wachtend.

Dan op eenmaal liep
Een kiel op 't strand, en Leven voelde een zachte
Beroering eener hand. Zij beefde en zag
Diep in de vreemde, wijde zonnemoenen
Van Liefde, en wist op wien zij had gewacht.
In dit ontmoeten is Vreugd voortgebracht,
Het warme, zachte kind....

En in hun oogen
Niets anders dan: „Voor eenwig d'uwe“ lag!

Toen kwam een tijd — of 't weken, maanden waren,
Wie zal het zeggen? Liefde kent geen tijd! —
Dat Vreugd anders werd; niet zóó verblifd
Was nu haar spelen; d' oogen wilden staren
Ver over zee. Schoon Liefde en Leven zagen
Hoe 't anders werd; zij maakten zich wel diets:
„Morgen zal 't beter zijn“, en zeiden niets.
Doch droever werd hun Vreugd-kind alle dagen.
Eens toen ze ontwaakten, was het kind er niet.
Alleen een vreemde kleine zat in 't gras,
De oogen wijd geopend, droef en zacht.
Zij letten niet op haar, doch, hun verdriet
Bitter uitschrijfend, zoekend waar Vreugd was,
Hebben zij Vreugd voor zich verloor'n gedacht....

De vreemde kleine vatte beider hand,
Verbond hen nauwer, en zij gingen samen
Nu verder, Vreugd zoekend.

Waar ze ook kwamen,
Of scherpe rots hen wondde — of 't heete zand
Der woestenij hen schroeide, nimmer bleek
De vreemde kleine een last; zij hielp hen gaan.
Blink op den tocht in Leven's oog een traan,
Die werd weerspiegeld in haar oog. Bezweek
Ook bijkans Liefde, zuchtend: „verder niet....“
„'t Is alles donker vóór mij, 'k zie geen dag....“
Dan wees haar rozevinger 't blijde licht
Dat op de heuvelen scheen. En 't bleek gezicht
Stond immer peinzend.... Om de lippen lag
Een stille glimlach van sereen verdriet....

Toen zij nu kwamen in het zwart ravijn
Waar dik de sneeuw ligt, en d' ijskegels aan
De rotsen hangen — Liefde en Leven gaan
Altoos langs wegen, die vreemd-angstig zijn —
Greep zij hun handen, warme z' aan haar borst
En trok hen zachtens voort tot z' in het land
Van zon en bloemen kwamen, en haar hand
Hun honig bracht uit hollen boom, hun dorst
Door water stillde, dat z' in liebelaren

Hun bracht, en lachend bloemkransen wond
Om hunne hoofden. Zoo had Vreugd hen eerder
Beroerd, maar deze ving'ren drukten teerder....
Soms, bij 't herinn'ren, in hun oogen stond
De wensch te lezen haar nog eens te ontwaren....

Zoo kwamen ze eindelijk waar Nadenken zat,
De vreemde oude, die altijd 't gezicht
Laat rusten in de hand. Zij steelt het licht
Uit het verleden voor de toekomst.

„Wat
Is, Wijze, met ons Vreugd-kind geschied?“
Zoo riepen Liefde en Leven: „'t was zoo'n blij
„Zonlichtend wezen, — en nu hebben wij
„'t Verloren.... Om wat zonde? Zal 't verdriet
„Dan nimmer enden? O zeg Gij ons waar
„En hoe wij zoeken moeten.“ — D' oude dan:
„Wilt gij om Vreugd 't erlangen deze opgeven?“
Maar als in doodstrijd riepen Liefde en Leven:
„Neen, dat niet, want wel zonder Vreugd kan
„Ik leven, maar gewis niet zonder haar....“

Toen sprak de oude: „O gij dwaze blinden!
„Wat g' eens bezeten hebt, bezit gij nog!
„Eerst juichte 't wezen blij en dartel, doch
„'t werd anders toen 't de kou moest ondervinden
„Der lange nachten en het felle zegen
„Der heete dagzon. Maar gij wildet niet
„'t Veranderen merken, totdat 't groot verdriet
„Der scheiding kwam, wijl gij haar niet kondt brengen
„Zonder verandering door de woestenij....
„Dezelfde Vreugd was nog met U tezaam,
„Maar ouder, toen u 't schijnbaar afzijn griede.
„En 't zoete, teere kind, dat aan uw zij
„'t Laatst heeft gewandeld — weet nu, dat haar naam
„Is Sympathie; zij is Volmaakte Liefde!“

Breda, 7 Maart 1904. J. C. DE MOOR.

De Lingbeek te Loosduinen.

In verband met wat ik citeerde in de persschouw van 26 Februari uit een rede van ds Lingbeek, gehouden te Loosduinen, schrijft mij iemand:

Leiden, 3 Maart 1926.

Weledele Heer!

In „De Reformatie“ van 26 Febr. trof ik aan onder de Rubriek Persschouw een Hoofdde: „Bijdrage tot de kennis van de geschiedenis der verleugening van Nederland.“ Van die verleugening bleek me echter niets. Ik meen dan ook, en U houde mij dit ten goede, dat dergelijke uitdrukkingen zonder verder bewijsovervoering in onze Christelijke bladen niet thuis behooren.

Ook het Verslag van „een lezer“ geeft dit bewijs m.i. niet.

Toen Dr Kuyper nog vrijzinnig was, zal er bitter weinig liefde voor de Ned. Herv. Kerk zijn geweest en na zijne bekeering, al evenmin, daar hij bij eventueel conflict er niet voor terugdeinsde desnoods die Kerk te verlaten.

Welk boek Ds Lingbeek op het oog heeft gehad, weet ik niet; ik laat het dus verder buiten beschouwing.

Het verhaal over de Friesche dominé klinkt mij zeer waarschijnlijk.

Immers dat het conflict der Doleantie totaal onvoorzien uitbrak, is al even onwaarschijnlijk, als dat het louter toeval zou geweest zijn, dat juist te Amsterdam dit plaats had, waar Dr Kuyper en Mr de Savornin Lohman gereed stonden.

Eenige bekendheid hoe de Doleantie vaak ontstond is voldoende het twijfelachtig te vinden, dat de massa van eenvoudigen in den lande voldoende rekenschap kon geven wat ze deed.

Zoo herinner ik me b.v. hoe iemand zijn overgang aldus grondde: „Ze deden het in mijn buurt allemaal“ Dat (misschien ten believe van Rome) een deel uit art. 36 N. G. is geschrapt, is tenslotte een feit. Bovendien om op grond van een verslag te spreken van verleugening! Misschien is de qualificatie juist, doch zooals in 1886 is ook thans nog voor vele de Doleantie een zonderlinge gebeurtenis.

Mijn beleefd verzoek is dan ook, een en ander nader toe te lichten, of de qualificatie terug te nemen.

Bij voorbaat dankend, hoogachtend,

Leiden.

C. A. P. M.

Ja, nu kunnen we wel breed gaan redeneren. Maar dat helpt toch niet. Wanneer daar in een krant, die ds Lingbeek verslaat, gesproken wordt van „sluweheid“, „listigheid“, „niets voelen voor de kerk, waarvan men predikant is“, en al dat fraais wordt opgedischt door iemand, die moest begrijpen, dat duizenden hem niet den man achten om karakters te teekenen, vooral niet van „gescheidenen“, dan blijft er niets anders over, dan een verwijzing naar de feiten. Wie achter den spreker, den schrijver, den reformator Kuyper dan een soort hypocriet wil zoeken, dien kan geen mensch overtuigen van het tegendeel; alleen verliest hij een beetje al te veel van zijn waarde in het oog van wie hem hooren. Inzender leze tegenover ds Lingbeek's fantasieën, o.m. de Kuyper-Bibliographie, van ds J. C. Rullmann, vooral de eerste hoofdstukken (uitg. Bootsma, Den Haag) en van denzelfden schrijver De Doleantie (uitg. Kirchner); ook de bij den heer Kok te Kampen verschenen Predicatiën van dr Kuyper, welke door hem zelf later juist voor de biografie van betekenis genoemd zijn, en moet dan verder zelf maar uitmaken, of hij gelooft in de qualificaties, waarmee ds Lingbeek zich zoo ongeveer altijd blameert, als hij een pen op papier zet of den mond opendoet, om zijn bedenksels over „de gescheidenen“ los te laten. Inhooverre het volk altijd begreep, wat het deed, is een vraag, die voor mij pas interessant geworden is, als inzonder ook duidelijk maken kan, dat allen, die gebleven zijn, begrepen, wat de kwestie was. Het wordt tijd, dat men eens weer wat aan de geschiedenis gaat doen. Dr Kuyper is zijn schrijvers-loopbaan ook met de geschiedenis begonnen; en hij kreeg er goud voor. Da Lingbeek dingt ook naar goud met een beschrijving van de Doleantie.

Artikel 36 — misschien ten believe van Rome? Neen, geachte inzender: zie geen sporen. Lees maar